

Предлог програма рада и развоја
Завода за проучавање културног развитка
за период 2017-2020

Аутор:
Бојан Милосављевић

1. Познавање рада јавних установа

У установама културе био сам ангажован на разноврсним пословима.

Као редитељ у статусу самосталног уметника био сам ангажован од Крушевачког позоришта, Црногорског народног позоришта у Подгорици, малог позоришта „Душко Радовић“, БЕЛЕФ центра, Центра за културу и образовање Раковица, Дечјег позоришта ЧАРАПА, Установе културе ВУК, ГЕТЕ института.

Као пројектни менаџер био сам сарадник Дечјег културног центра МАЈДАН, где сам радио на предлозима пројеката за програм Ерасмус+ Европске комисије.

На пословима директора установе културе био сам ангажован 2 године и 8 месеци у Центру за културу Гроцка који је тада био установа културе Града Београда.

Био сам оснивач и 2 године председник удружења грађана које је за основну делатност имало извођачке уметности.

Учествовао сам у неколико међународних пројеката и обављао сам послове координатора међународних пројеката „Processing of Icons“ (МАТРА програм-Краљевине Холандије) и „WONET“ (програм Европа за грађане и грађанке – Европске комисије).

***Напомена:** Рад јавних установа културе познајем и теоријски јер сам током мастер студија на Факултету политичких наука на модулу Јавна управа, локална самоуправа и јавне политике за потребе испита вршио анализу рада установа културе у систему Града Београда и то из наставних предмета Управљање људским ресурсима, Јавне финансије, Анализа јавних политика, Јавне услуге, Јавни избор, Јавна управа, Цивилно друштво и синдикати. Анализа рада установа је вршена на основу Програма рада, Финансијских планова, Правилника о систематизацији и Записника буџетске инспекције и Државне ревизорске институције о контроли пословања установа.

За испитни есеј из предмета Цивилно друштво и синдикати код проф. Др. Зорана Стојиљковића обавио сам анализу актуелног Закона о култури у контексту једне од јавних расправа о Изменама и допунама Закона о култури.

2. По чему познајем Завод за проучавање културног развоја

Рад Запокула пратим више од две деценије, још од студија режије на Факултету драмских уметности. Пратим истраживања и пројекте које Запокул спроводи, пратим округле столове и програме, читам часопис КУЛТУРА који Запокул издаје. Познајем организациону структуру и већину запослених у установи. Као директор Центра за културу Гроцка у сарадњи са Запокул организовао сам у средњој школи ГРОЦКА презентацију истраживања које је Завод спровео „Културни живот и потребе ученика средњих школа у Србији“ и након тога дискусију са ученицима/ама о налазима овог истраживања. Такође, као директор Центра за културу Гроцка реализовао сам у оквиру редовног годишњег програма истраживање понашања и ставова грађана/ки општине Гроцка о култури „Какав је ваш однос према култури?“. Главни истраживач био је Првослав Плавшић, у сарадњи са проф. Др. Пантом Ковачевићем. Ово истраживање спроведено је у комуникацији и сарадњи са Запокул и презентовано је у оквиру

трибинског програма „Стеван Мајсторовић“ у 2015. години, што је споменуто у годишњем извештају Запрокул.

Пратим трибинске програме Завода и активно учествујем у дискусијама на различите теме.

У сарадњи са Мајом Тодоровић помогао сам да се Запрокул региструје за РИС број (Participant Identification Code) на ECAS порталу. То је број који се састоји од 9 цифара и неопходан је за учешће у програмима Европске комисије.

3. План развоја Завода

Основна делатност

Чланом 2. Статута Запрокул је дефинисан као установа културе која обавља послове научних, развојних, примењених и акционих истраживања, израде студија и анализа у области теорије и социологије културе и културне политике, прикупљајући информације и документацију о култури, уметности и медијима.

Чланом 17. Статута Запрокул, а у складу са Уредбом о класификацији делатности, као основна и претежна делатност установе дефинисана је шифра 72.20 - Истраживање и развој у друштвеним и хуманистичким наукама.

Тренутно је на сајту Запрокул, у одељку Архиве пројеката, доступан 41 пројекат који је установа реализовала у периоду претежно од 2009. године, а у одељку пројеката који су у току реализације доступно је још 5 пројеката. Пројекти су претежно истраживања и студије, а има и конференција и предлога јавних политика.

Увидом у садржај доступних пројеката приметно је да су углавном државног и локалног карактера, да скоро уопште нема регионалних и међународних пројеката. У наредном развојном периоду потребно је унапредити овај аспект рада кроз реализацију најмање два међународна пројекта годишње, пре свега кроз УН и ЕУ фондове и програме, али наравно и кроз друге фондове и билатералну сарадњу.

Иако је чланом 2. Статута област рада Запрокул дефинисана као култура, уметност и медији, теме пројекта које доминирају базиране су на парадигми разумевања културе као уметности. У наредном развојном периоду потребно је проширити тематски оквир пројеката на шире схваћену парадигму културе и истраживање савремених медија.

Увидом у архиву пројеката такође је приметно да су сви презентовани као класичне публикације. У складу са савременим трендовима и потребама друштва а у циљу веће видљивости рада Запрокул у наредном развојном периоду потребно је сажетке пројеката презентовати у форми видео клипова у трајању до 5 минута са обавезним титлом на енглеском језику.

Посебне дугорочне пројекте представљају циклус трибина „Стеван Мајсторовић“, Е-култура и УНЕСКО Конвенцији о заштити и унапређењу разноликости културних израза.

Циклус трибина „Стеван Мајсторовић“ у оквиру кога се организују јавне трибине, дискусије и промоције са прекидима организује се још од 1997. године. Овај програм потребно је одрживо усталити на минимално два догађаја месечно. Циклус је потребно разврстати у тематске целине како би обухватио све досадашње тенденције. Тематске целине биле би: Презентација пројеката Запрокул, Књижевне студије, Друштвено-

хуманистичке студије, Теорија медија.

Пројекат Е-култура првобитно покренут као пројекат „Атлас културе Србије“ замишљен је као база података културе Србије. Циљ пројекта је обједињена евиденција установа и удружења у области културе. Ово је један од најзначајнијих и најдугорочнијих истраживачких пројеката који Запрокул реализује, и мада покренут још првих година рада Завода он до данас није завршен. У наредном развојном периоду потребно је вратити се изворним идејама за овај пројекат, као и преиспитати основне класификације и структуре података у бази и креирати атрактивнију форму презентације, јер је тренутно сведена на безличну и формалну статистику. Када говорим о преиспитивању основне класификације мислим на документ КУЛТУРА 2014. који су заједнички објавили Запрокул и Републички завод за статистику, у коме је на страни 12. професионално позориште дефинисано као „самостална културно-уметничка установа са сталним професионалним ансамблом.“ Ова дефиниција није исправна јер постоје професионална позоришта која немају стални професионални ансамбл као што је на пример Звездара театар или Битеф театар.

Запрокул је, уз Министарство културе и информисања, одређен за контакт тачку (према члану 9. и 28. УНЕСКО Конвенције) за Републику Србију ради промовисања и имплементације начела **Конвенције о заштити и унапређењу разноликости културних израза**. Рад контакт тачке подразумева неколико врста активности. Промоцију Конвенције, предселекцију пројеката, обележавање светског дана културне разноликости, учешће на редовним састанцима чланица Конвенције и креирање извештаја о стању културе. Активности које треба унапредити у наредном периоду јесу промоција Конвенције кроз иновативне јавне кампање, као и обележавање светског дана културне разноликости кроз програмску сарадњу пре свега са републичким установама културе и иностраним културним центрима и амбасадама. Такође треба унапредити конкурентност селектованих пројеката из Србије, како би више пројеката било одобрено у коначној селекцији од стране Панела експерата у Паризу.

Организационо-технички аспект пословне политике и друге делатности

Буџет

Увидом у Финансијски план установе за 2015. годину приметно је да је целокупан износ средстава за програмску делатност одређен на синтетичком конту 4242-услуге образовања и културе. Увидом у Извештај о раду Запрокул за 2015. годину приметно је да се средства за програмску делатност користе за услуге штампе, програмирања, путовања, репрезентације, превода, смештаја, дневница. Очигледно је да овакво планирање и вођење буџета није у складу са Правилником о стандардном класификационом оквиру и контном плану за буџетски систем, а који је сачињен у складу са међународном GFS методологијом (Статистика државних финансија). То што су средства намењена за програмску делатност не значи да се аутоматски воде на синтетичком конту 4242- услуге културе, већ их је потребно разврстати по синтетичким контима у складу са врстом услуге. На пример услуге штампе су конто 4234, а услуге програмирања конто 4232. Ово је потребно исправити како би планирање буџета било у

складу са важећом регулативом.

Увидом у буџет установе приметно је да Запрокул у дужем низу година не остварује додатне приходе од донација кроз реализацију међународних пројеката. Међународни пројекти би били врло значајан сегмент остваривања додатних прихода за реализацију програмских активности, пре свега из основне делатности. Захтевали би временски период од једне године да се покрену у пуном капацитету, јер су тренутно недовољно развијени. Потребно је кроз обуку за пројектни менаџмент унапредити људске ресурсе за писање и управљање међународним пројектима. То се може постићи кроз обуке које би организовао Запрокул и кроз обуке које спроводе друге организације. Једном или два пута годишње у оквиру програма радионица потребно је организовати Тренинг за писање предлога пројеката намењен студентима и запосленима у установи.

Организациона структура

Три организационе јединице су добро структурисане, а систематизација послова је у складу са Уредбом о шифарнику радних места коју је донела Влада Републике Србије. Правилником је систематизовано 16 послова са 24 извршиоца и сва радна места су попуњена.

Интернет презентација установе

Интернет презентација установе (Website) је коректна и прегледна али је потребно технички и визуелно унапредити одређене сегменте, на пример архиву часописа КУЛТУРА, могуће и формирати посебан сајт часописа КУЛТУРА. Велики недостатак је непостојање интернет презентације установе на страним језицима, а пре свих на енглеском језику. У наредном развојном периоду потребно је креирати интернет презентацију установе на енглеском језику, а пожељно би било и на преостала два званична језика Европске уније, то јест на француском и немачком. Ово се може реализовати у сарадњи са студентима Филолошког факултета Универзитета у Београду, јер је превођење и ажурирање садржаја кључна активност за квалитет ових презентација.

ЕВС – Европски волонтерски сервис

Процес акредитације за Европски Волонтерски Сервис, за позиције слања и примања волонтера, могао би одмах да се започне јер Запрокул има потребне ресурсе. Годишње би могло да се пошаље до 10 волонтера у организације и институције широм Европе, а у оквиру примања волонтера из ЕУ, Запрокул би годишње могао да угости 2-3 волонтера чији би укупни трошкови били покривени програмом Ерасмус+.

Детаљније информације о Европском волонтерском сервису могу се наћи

<http://erasmusplus.rs/wp-content/uploads/2015/11/EVS-osnovni-pojmovi-u-E+.pdf>

<http://erasmusplus.rs/wp-content/uploads/2014/11/12-Akreditacija-za-Evropski-volonterski-servis.pdf>

Издавачка делатност

Запрокул од 1968. године тромесечно објављује часопис КУЛТУРА. До сада је објављен 151 број овог часописа, а целокупна архива је дигитализована и доступна на интернету. У оквиру категоризације домаћих научних часописа за друштвено-хуманистичке науке часопис КУЛТУРА је сврстан у сектор „историја, археологија и етнологија“ и то са категоријом М51. Сматрам да је сектор „интердисциплинарне науке“ прикладнији за садржај овог часописа, јер је у том сектору сврстан и часопис „Трећи програм“ који је доста сличан часопису „КУЛТУРА“.

У наредном развојном периоду потребно је планирати већу заступљеност текстова иностарних аутора како би се унапредио квалитет садржаја и достигла категорија М24. Потребно је унапредити тематско конципирање часописа а које би било у контексту промоције Конвенције о заштити и унапређењу разноликости културних израза.

Галерија Запрокул

Издавачка политика Галерије Запрокул тренутно је конципирана на савременом стваралаштву у ликовној уметности. У наредном развојном периоду издавачку политику је потребно више прилагодити специфичном профилу Запрокул, то јест организовати изложбе фотографија или докумената који презентују специфичне домаће или светске културне феномене и личности или обележавају историјске догађаје значајне за домаћу или светску културу.

4. Визија позиције Завода у развоју културе и културног живота у Србији

Запрокул је јединствена државна установа културе са шифром основне делатности 72.20 - Истраживање и развој у друштвеним и хуманистичким наукама. На основу шифре делатности он је много ближи концепту научно-истраживачког института него типичне установе културе.

Друштвена улога Запрокул је да буде саветодавно тело, пре свега Министарства културе и информисања РС, а затим и осталих органа власти и доносиоца одлука у сектору културе на републичком, покрајинском и локалном нивоу. Општи циљ Запрокул је да унапреди квалитет културе, а самим тиме и квалитет живота свих грађана и грађанки Републике Србије, са посебним акцентом на културно искључене и маргинализоване друштвене групе. Циљ Запрокул је и информисање стручне и опште јавности о савременим кретањима у регионалној и светској теорији културе и културној политици. Посебан задатак Запрокул је да допринесе друштвеном саморазумевању, деконструкцији и конструкцији културних вредности српског друштва.

Да би Запрокул остварио ову значајну друштвену улогу потребно је да унапреди своју видљивост у јавности, као и сарадњу са релевантним институцијама као што су установе културе, институти друштвено-хуманистичких наука, САНУ, Универзитети, органи државне и јавне управе, организације цивилног друштва, иностране и међународне организације и институти, као што је на пример УНЕСКО, Европска комисија и Еуростат. Свакако важно је развити и унапредити сарадњу и са другим великим светским културама као што су Кина, Русија, Индија, Бразил, Индонезија, афричке и арапске културе.